

Dr.Kıyasettin Koçoğlu
DİB/Eğitim Uzmanı

HİCAZ ALBÜMÜ

Fotoğraflarla Kutsal Topraklar

Diyaret İşleri Başkanlığı Yayınları 4. Baskı, Ankara 2007, 162 s.

Hemen her dinde mevcut olan kutsal zaman ve mekân inancının İslâm Dini'ndeki tezahürlerinden birisi de hac ibadetidir. Sözlükte gitmek, yönelmek ve ziyaret etmek anlamlarına gelen hac, dinî bir terminoloji olarak belirli bir zaman diliminde kutsal kabul edilen mekânları dinî maksatlı ziyaret etmeyi ifade eder. Kökeni Hz. İbrahim'e dayanan ve uzun bir tarihî geçmişi bulunan hac ibadeti, dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan Müslümanlara zaman ve mekân şuru kazandırmakta, gözlerini ve gönüllerini ilâhî semboller olarak nitelendirilen mekânlara çevirmelerini sağlamaktadır.

İslâm'ın beş şartından birisi olan hac ibadeti, hicretin 9. yılında "...yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır..." (Âl-i İmran, 97) emri ile insanlara farz kılınmıştır. İlk yıl hac emri olarak Hz. Ebubekir'i tayin eden Peygamberimiz (s.a.s.), hicretin 10. yılında bizzat kendisinin başkanlığında, 100 binden fazla sahabe ile hac farzasını ifa etmiştir. Peygamberimizin yaptığı bu hac, son haccı olması bakımından "Veda Haccı", Müslümanlara haccın bütün hükümlerini nazarî olarak bildirdiği ve pratik olarak da gösterdiği için "Belağ Haccı",

haccın farz kılınmasından sonra ilk haccı olması dolayısıyla da "İslâm Haccı" olarak isimlendirilmiştir.

Müslümanlar hac ibadetini yerine getirmek, Hz. Peygamberin sevgisini daha yakından hissetmek, yaşadığı yerleri, yürüdüğü, çalıştığı, kısaca adını attığı her yeri bizzat yakından müşahede ederek ona olan muhabbetlerini, bağlılıklarını aşk ve şevk içerisinde yerine getirmek için on beş asırdır, dünyanın dört bir tarafından yılın muayyen zamanında aynı çağrıya cevap vermek üzere kutsal topraklara koşmaktadırlar.

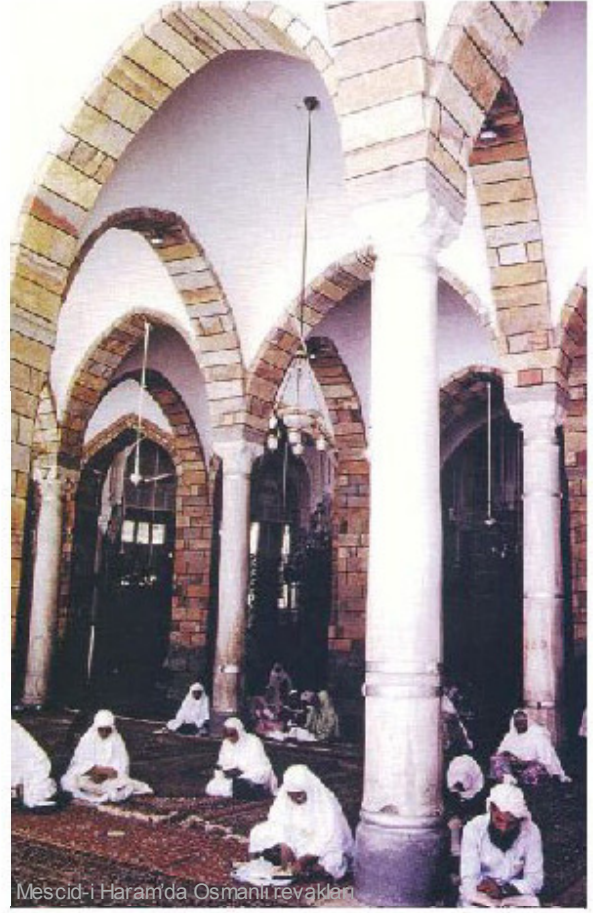
Bilindiği gibi hac ibadeti Hz. Peygamberin ve ilk Müslümanların yaşadıkları mekânlarda ifa edilmektedir. Müminler hac esnasında Hz. Peygamberin ve ahabının bulunduğu coğrafi mekânlara karşılaşmakta ve bu yerlerin manevî ikliminden nasiplenmektedir. Ayrıca hac vazifesini yerine getiren bir mümin, İslâm'ın ilk muhatapları olan asr-ı saadet Müslümanlarının yaşadığı yerleri gezerek Allah'ın Rasûlü'nü kitaplarda aktarılan bilgilerle tarihî bir kişilik olarak tanımanın ötesinde, sanki onu bizzat görerek imanını ve ikrarını tazelenmiş olur. İslâm Peygamberi ve arkadaşlarının mücadelesi, bu süreçte yaşanmış acı tatlı hatıralar, âdeta bir film şeridi gibi

kutsal mekânları ziyaret eden kişinin gözünün önünden geçer. Allah'ın Rasûlünün yaşadığı mekânları görmek, yürüdüğü yerlerde yürümek, ashabının kabirlerini ziyaret etmek, onlarla ilgili hatıraları yâd etmek, vahyin indiği ve tebliğ edildiği kutsal yerlerin havasını teneffüs etmek, her Müslüman'ın en tatlı özlemidir.

Hac ibadeti diğer bir kısım ibadetten farklı olarak hem bedenî, hem de malî boyutları olan bir ibadettir. Hac ibadeti, bireysel boyutunun yanı sıra özelliklerle her geçen yıl daha çok sayıda Müslüman'ın hac yapma arzusu dolayısıyla 100 binlerce hacının aynı anda aynı kutsal mekânlara akın etmesi, uluslar arası ortak çalışmaları ve ilişkileri gerekli kılmıştır. Ülkeler kendi vatandaşlarının bu önemli ibadetin daha düzenli, rahat ve emniyetli bir şekilde ifa edilmesini sağlamak üzere çeşitli organizasyonlar yapmaya başlamışlardır. Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığı da 1979 yılından beri hac organizasyonu düzenlemekte ve bu görevi başarıyla yürütmektedir.

Hacca gitmek isteyenlerle veya bölge ile ilgili bilgilenmek isteyenlere yönelik İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren Mekke ve Medine'yi çeşitli açılardan ele alan o beldelerin faziletini, coğrafyasını, kültürünü, özellikle dinî tarihini anlatan pek çok eser yazılmıştır. Toplumun din konusunda aydınlatmakla görevli olan Diyanet İşleri Başkanlığı, hac ve umre ibadetini yerine getirmek isteyen vatandaşlarımıza yönelik olarak, hac ve umre ibadeti ve kutsal beldeler ile ilgili çeşitli yayınlarla insanlarımızı bilgilendirmeye çalışmaktadır. Bu yayının zincirinin bir halkası olarak da hac ibadetine dair kutsal mekânlarla, Hz. Peygamber ve ashabın yaşadığı tarihî yerlerin daha iyi tanıtılmasına matuf "Fotoğraflarla Kutsal Topraklar" isimli eseri yayınlamıştır.

Eser, hacı adaylarımızın hem zihnen hem de manen Hz. Peygamberin yaşadığı günlere ve asr-ı saadete gitmelerine ve o mekânlarda bulunmanın anlamı üzerine düşünmelerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Ayrıca hacılarımızın kutsal topraklarda yerine getirecekleri ibadetlerden elde edecekleri manevî hazzı artırabilmek, ziyaret edecekleri mekânların hafızalarında daha kalıcı bir iz bırakması, edindikleri hatıraların daha uzun süre canlı kalmasını sağlamak ve fizikî ortamla, tarih bilincinin buluşmasını temin etmek de eserin hedefleri arasındadır.

Editörlüğünü Ahmet Özel'in, metin yazarlığını ise Necati Öztürk'ün yaptığı eser; Önsöz, Mekke, Medine, Kaynaklar ve İçindekiler şeklinde tasarlanmış ve Ö. Faruk Aksoy fotoğraflarından ve İSAM fotoğraf arşivinden elde edilen ve hemen her sayfasında en az bir tane bulunan, 2 kroki, 2 harita, 96 Mekke ve 55 Medine ile ilgili fotoğrafla tezyin edilen eser, edebî, tarihsel ve sanatsal özellikleri haiz olarak Diyanet İşleri Başkanlığının prestij eserleri arasında yer almaktadır. Söz konusu eser, sadece bir fotoğraf albümü olmayıp, bölgedeki tarihsel mekânların bir anlamda özgün fotoğraflarla anlatıldığı bir rehber eser niteliğindedir.

Birinci Bölümde Mekke ele alınmaktadır. Mekke'nin coğrafi yapısı, özellikle Hz. İbrahim ve ailesinin bölgeye gelmesinden sonraki tarihî, Fil Vakası ve çok kısa olarak Hz. Peygamberin tarihsel hayatı ele alındıktan sonra Harem, Kâbe, Kâbe'nin Kapısı, Hacer'ül-Esved, Makam-ı İbrahim, Altın Oluk, Mültezem, Şazervân, Hicr, Kâbe'nin Örtüsü, Kâbe Hizmetleri, Sure, Mescid-i Haram, Zemzem, Safa ve

Osmanlı Kalesi, Uşak

Merve, Hz. Peygamber'in Doğduğu Ev, Hz. Hatice'nin Evi, Dârünnedve, Dârülerkâm, Ümmü Hanı'nın Evi, Ebû Kubey's, Kuaykiân ve Ömer Dağları, Ebû Talib'in Mahallesi, Ecyâd, Mesfele ve Ma'lât, Cennetü'l-Mualla, Bi'rituva, Mescid-i Cin, Mescid-i Râye, Mescid-i İcâbe, Mescid-i Ebû Bekir, Arafat, Mescid-i Nemire, Müzdelife, Mina, Mescid-i Hayf, Cemerât, Akabe, Muğammes Vadisi, Muhassir Vadisi, Hira, Sevr, Hudeybiye, Huneyn, Ci'râne, Hz. Âmine'nin Kabri, Hz. Halime'nin Evi, Hz. Meymüne'nin Kabri, Abdullah b. Ömer'in Kabri, Mikât Yerleri, Panayırılar, Mirac, Taif, Mescid-i Addâs, Mescid-i Kuu', Nahle Vadisi, Şuaybe, Rec-i Vak'ası, Gamîm, Ufsân, Merruzzahrân başlıkları altında, Mekke bağlamında ziyaret yerleri tarihî ve coğrafi özellikleri dikkate alan metin ve fotoğraflar eşliğinde tanıtılmaktadır.

İkinci ana bölüm olan Medine başlığı altında ise, şehrin coğrafi ve tarihsel geçmişi hakkında bilgi verildikten sonra Hicret, Mescid-i Nebevî, Hücre-i Saâdet, Ravza-i Mutahhara, Cennetü'l-Bâki, Hz. Peygamberin Babası Abdullah b. Abdulmüttalib'in Kabri, Mescid-i Gamâme (Musallâ), Mescid-i Ebu Bekir es-Sıddık, Mescid-i Ali b. Ebû Talib, Medine İstasyonu, Mescid-i Sebak, Mescid-i İcâbe, Mescid-i Secde, Mescid-i Sukyâ, Mescid-i Kubâ, Mescid-i Cumâ, Mescid-i Fadîh, Bi'rierfs, Mescid-i Kibleteyn, Bi'rîrûme, Uhud, Hendek, Mesâcid-i Seb'a, Mescid-i Benî Harâm, Benî Nadîr ve Benî Kurayza Toprakları, Mescid-i Zülhuleyfe (Mikât Mescid-i) Bi'rîmaüne, Bedir, Mescid-i Arş, Mescid-i Bi'rîravhâ, Hayber,

Tebük başlıkları altında, Medine'deki ziyaret yerleri tarihî ve coğrafi özellikleri dikkate alınarak fotoğraflar eşliğinde tanıtılmaktadır.

Eserde, kutsal topraklardaki mekânlar, gezi mantığı'nın ötesinde, tarihin derinliklerinden getirdiği çağırıcı anlamaya yönelik bir üslupla takdim edilmektedir. Tarihsel gelişimin aşamaları günümüze yakın zamanda çekilmiş fotoğraflar ile takdim edilmektedir.

İslâm'ın ilk dönemleri, Hz. Peygamber ve ashabının yaşadıkları olaylar ve mekânlar, temel eserlerimizde anlatılan şekliyle bazı tarihî yapıların maalesef günümüze gelememiş olması dolayısıyla söz konusu mekân ve yapılar, sadece yazılı betimlemelerle aktarılma durumunda kalmıştır. Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tarihî mekânların yazılı tanıtımı ve o mekânlarla ilgili elde edilebilen fotoğraflarla zenginleştirilen, özel baskı kalitesine sahip bir eser olarak yayınlanan, "Hicaz Albümü: Fotoğraflarla Kutsal Topraklar" isimli eser, geleceğe yönelik tarihe ışık tutan önemli vesika olarak da önem arz etmektedir. Dolayısıyla Başkanlığın yaptığı bu çalışma, bu boyutuyla da anlamlıdır.

İslâm tarihinin en önemli merkezlerinden olan Mekke ve Medine'yi Hz. Peygamber ve ashabının yaşadığı alanlarda hatıralarını tazelemek veya kutsal mekânları gönülden heyecan duyarak ziyaret etmek isteyenler için, "Hicaz Albümü: Fotoğraflarla Kutsal Topraklar" eseri, doğru bir adres olarak okuyucularını beklemektedir.